

Pedagogem na Minervě

Libuše Heczková

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav české literatury a komparatistiky
libuse.heczkova@ff.cuni.cz

V první z retrospektiv přetiskujeme vzpomínku profesora dívčího gymnázia Minerva¹ Josef Ogouna (1889–1952), filologa původem z moravských Počenic, který zde začal svoji profesní kariéru na počátku první světové války. Svůj malý vínš věnoval Minervě k výročí jejího vzniku do sborníku *Československé studentky let 1890–1930. Almanach na oslavu čtyřicátého výročí založení ženského studia Eliškou Krásnohorskou*, který pro Ženskou národní radu uspořádala její dlouholetá učitelka a jedna z prvních univerzitně vzdělaných žen dr. Albína Honzáková.²

Josef Ogoun do gymnázia vstoupil v době, kdy Minerva měla již — přes všechny nedostatky a potíže — své nepřehlédnutelné jméno a pověst neobvyklého progresivního ústavu, v momentě, kdy učitelský sbor byl zasažen odchody na frontu, kam za krátkou dobu musel odejít i on sám. V Minervě byl od počátku přítomen paradox konzervativnosti vyžadované rakouským školstvím a radikální avantgardnosti myšlenky ženského studia a rovnosti mezi pohlavími. Mladí učitelé vstupující do Minervy v druhém desetiletí 20. století byli tradičně jako středoškolští profesoři v úctě, ale jen do jisté míry. Mladé studentky své skoro vrstevníky považovaly za své blízké, a mohly se již cítit jako více rovné. Masarykova myšlenka „žena budiž postavena na roveň muži“ se Minervou plně realizovala i na neoficiální rovině. Minervistky se stýkaly s mladými muži ve studentských spolcích a debatních klubech, psaly do studentských časopisů. Jedna z prvních absolventek Minervy dr. Věra Babáková později vzpomínala, že jim studentští přátelé půjčovali knihy a časopisy, radikalizovali jejich názory. Četba pod lavicí a někdy chození za školu, dychtění pro všechno nové, co jim přinášeli mladí muži, tím vším se minervistky formovaly.³

-
- 1 Minerva se již několik desetiletí těší setrvalému zájmu historiků a historiček. Pro účely poznávání vyučování a chodu této instituce je nejvýznamnější edice výročních zpráv: Milada Sekyrková (ed.): *Minerva 1890–1936. Kronika prvního dívčího gymnázia v habsburské monarchii*. Karolinum, Praha 2016.
 - 2 Albína Honzáková (ed.): *Československé studentky let 1890–1930. Almanach na oslavu čtyřicátého výročí založení ženského studia Eliškou Krásnohorskou*. Ženská národní rada a spolek Minerva, Praha 1930.
 - 3 Věra Babáková: Z prvních dob ženského studia. In: Albína Honzáková (ed.): *Československé studentky let 1890–1930. Almanach na oslavu čtyřicátého výročí založení ženského studia Eliškou Krásnohorskou*. Ženská národní rada a spolek Minerva, Praha 1930, s. 92–93.

Jak napsala ve své vzpomínce roku 1930 Jiřina Hazsová Nováková, studentky této školy, jež byla soukromá a vyvzdorovaná na úřadech, musely mít v sobě hojně dobrodružnosti a nadšení, tvrdohlavosti, víry a schopnosti nevzdávat se, aby dokázaly přes mnohé překážky docílit vysněného univerzitního studia, jehož bylo gymnaziální studium předpokladem.⁴ I proto, že v prvních desetiletích musely studentky zvládnout osmileté gymnaziální kurikulum během šesti let. Pocházely většinou ze středních vrstev, byly to dcery českých lékařů, učitelů, úředníků a také živnostníků. V první generaci minervistek najdeme budoucí vědkyně a političky, knihovnice, středoškolské profesorky, lékařky, novinářky. Jejich životy byly většinou stejně výjimečné jako škola sama. Zde studovala například spisovatelka Milada Součková, novinářky Milena Jesenská, Zdeňka Foustková-Wattersonová, Marie Fantová, první československá profesorka, lékařka specializující se na tuberkulózu Božena Kuklová Štúrová, profesorka archeologie Růžena Vacková, filozofka Albína Dratvová, budoucí právnička Milada Horáková, první studentka Českého vysokého učení technického architektka Milada Petříková-Pavlíková, fyzička Jarmila Petrová, talentovaná anglistka Anna Fischerová, sestra Otokara Fischera, která již v roce 1911 měla možnost studovat v Oxfordu, obě dcery Tomáše G. Masaryka a mnohé další.

Josef Ogoun začal na Minervě vyučovat v době, kdy se měnil její charakter z klasického gymnázia na gymnázium reálné, kde začaly více převládat přírodní vědy a moderní jazyky nad klasickým filologickým vzděláním a studium bylo již méně dobrodružné a více „chlební“.⁵ V té době byly už také minervistky slavné a předcházela je pověst, kterou vyjadřovala populární průpovídka: „Ty holka z Minervy, nervi mi můj nervy.“ I když tedy gymnázium více připravovalo na budoucí povolání, jeho absolventky nezůstávaly nic dlužné pověsti minervistek. O divokosti dívčích tříd za války se zachovaly též záznamy jejich učitelky Albíny Honzákové, která si zapsala, že oktáva roku 1915 nebyla o nic lepší než septima, samé absence, nepořádky, divokost. Co Minerva poskytla, byly také sítě, které v budoucnu ženy rozvíjely. Nešlo jen o „oficiální“ organizované spolky, které se podobaly dosavadním měšťanským spolkům či anglickým klubům, které si vytvářely mezinárodní vztahy a měly také podporovat ženy v intelektuálních profesích. Stejně významné byly nové generační neoficiální kamarádké „sítě“, posilované novým způsobem života žen, jež vstoupily nejen do gymnázií a univerzity, ale také do kaváren a jiných neoficiálních veřejných prostor. Byly mezi sebou, nejen v rodinách, jejich svět byl nově sdílený a změněný radikálním řezem války, vzděláním a svobodou myslet. A v neposlední řadě a možná vůbec nejvíce vlastní výdělečnou prací, jež jim poskytovala nezávislost.⁶

Nové doktorky filozofie tu získávaly první místo, zkušenosti, možnost se rozhlédnout a připravit se na další cestu. Mezi učitelkami tak najdeme Miladu Paulovou, Růženu Vackovou, Floru Kleinschnitzovou, Albínu Dratvovou a další. Byly mladé, stále ještě nadšené stejně jako jejichžačky, zkoušely a ověřovaly si své pedagogické

4 Jiřina Hazsová Nováková: Z let proměny. In: Albína Honzáková (ed.): *Československé studentky let 1890–1930. Almanach na oslavu čtyřicátého výročí založení ženského studia Eliškou Krásnohorskou*. Ženská národní rada a spolek Minerva, Praha 1930, s. 99–103.

5 Tamtéž, s. 101.

6 Marie Bahenská — Libuše Heczková — Dana Musilová: *Nezbytná, pomlouvaná, osvobozující. O ženské práci*. Veduta, České Budějovice 2017.

schopnosti a didaktické „experimenty“. K těmto mladým ženám se přidávali mladí muži, které za války pak často musely ženy ve školách nahrazovat. Zakoušeli zvláštní prostředí Minervy, v němž studovaly velmi nadané mladé ženy. Otevřená mysl čerstvých absolventů univerzit jim mohla poskytnout radost z vědění a poznávání, a platil samozřejmě i opak.

Text Josefa Ogouna je nejen dokumentem o Minervě, ale hlavně svědectvím o radosti ze vzdělávání a schopnostech tohoto učitele, jenž se po válce na Minervu vrátil a dlouhodobě zde vyučoval. Z příspěvku je patrné, že Josef Ogoun patřil k podporovatelům české identity, která našla svoji oporu v masarykovské republice. Svým ideálům zůstal věrný a za druhé světové války se společně s manželkou zapojili aktivně do odboje. Jejich jméno v dnešní době známe hlavně v souvislosti s atentátem na Heydricha. Ogounovi skrývali ve svém domově Jana Kubiše a Josefa Gabčíka, nebyli nikým prozrazeni a shodou okolností jako jediní přežili válku. Josef Ogoun se díky bratrům a přátelům nechal jako choromyslný umístit do Zemského ústavu pro duševně a nervově choré v Kroměříži. Po válce vydal krátkou publikaci *Pravda o Heydrichovi* (1945).⁷

⁷ Josef Ogoun: *Pravda o Heydrichovi. Památce hrdinů, kteří odstranili Heydricha: Moravana Jana Kubiše, Slováků Josefa Gabčíka, Čecha Jana Zelenky*. Josef Ogoun, Kroměříž 1945.